

G E O R G E B A N U

Obiecte rănite

Traducere din limba franceză de

CINDREL LUPE

Fotografii de

DRAGOȘ SPÎTERU și MIHAELA MARIN

NEMIRA

Autorul în apartamentul său

Colecție coordonată de Irina CERCHIA
Fotografie de copertă: Înger baroc, Chile
Coperta: Raluca ILIE
Redactor: Irina CERCHIA
Lector: Ioana POPA
Tehnoredactor: Antonela IVAN
Pre-press: Alexandru CSUKOR

Director editorial: Alexandra RUSU
Redactor-șef: Alina SÂRBU

În semn de apreciere a valorilor culturii române, Fundația Alexandrion susține tipărirea volumului *Obiecte rănite*, al cărui autor este profesorul emerit George Banu, laureat al Galei Constantin Brâncoveanu 2021.

FUNDAȚIA
ALEXANDRION

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
BANU, GEORGE

Obiecte rănite / George Banu; trad. din lb. franceză: Cindrel Lupe;
foto.: Mihaela Marin, Dragoș Spițeru. - București: Nemira Publishing House, 2022
ISBN 978-606-43-1382-9

I. Lupe, Cindrel (trad.)
II. Marin, Mihaela (foto.)
III. Spițeru, Dragoș (foto.)

821.133.1

GEORGES BANU
LES OBJETS BLESSÉS
© 2022 Cohen&Cohen Éditeurs, Paris

© Nemira, 2022

Tiparul executat de Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-43-1382-9

„Dintotdeauna am iubit și am respectat obiectele vechi,
obiectele rănite, puse sub semnul timpului ce curge
ca un fluviu și al evenimentelor umane, care se succed
la infinit. Nu mă consider nici pe mine altfel, decât
un lucru care a servit din plin, care a călătorit mult
și pe care utilizarea îndelungată l-a șlefuit și l-a obosit.“

HENRY MILLER

1.

Obiecte ocrotite

Apartamentul meu – un orfelinat de obiecte rănite. Le ofer ospitalitatea mea și astfel se instaurează între noi o relație de încredere reciprocă. Le privesc, dar, așa cum spunea Nietzsche, „și ele mă privesc pe mine“. Niciun strop de indiferență între noi, doar consimțământul unui dialog care se leagă în singurătatea împărțită!

Le iubesc pentru că sunt tăcute, deși suferă! Nu lansează niciun strigăt de ajutor, mă așteaptă... Țipetele nu vin să le sporească suferința, și nici vreo picătură de sânge nu-mi tulbură privirea la ceas de seară. Un sentiment de insularitate mă cuprinde printre acești răniți tăcuți! Împreună, ei constituie o familie și, în ciuda rănilor, nu-mi impun experiența durerii și a traumelor fizice.

În tovarășia lor, resimt pacea izolării. Ei rămân în pragul ușii, cu toate că accesul nu le e interzis! Sunt numeroase, dar discrete, pudice, însă intens prezente.

Împreună cu aceste obiecte mă îndepărtez de ce e „public“, spre a mă izola în ceea ce e „privat“, ca soluție

de consolare. Retragera în „intim“ e o decizie personală, dar nu în numele unui confort sau al unui cult mediocru al securizării!

Ne ghemuim în intimitate... Nu ridicăm vocea, dar ne ascuțim auzul! Locul unde ne regăsim produce o legătură: ne-am asociat grație spațiului... intim. (*Fig. 1*) Intimitatea procură starea de somnolență hoinară, pe care o cultivă fumătorii de opiu din saloanele orientale.

Mă simt bine alături de aceste obiecte a căror rană le face speciale, mă emoționează. O rană, o semnătură! Pentru a le însoți, cultiv trecerea de la cuvinte la imagini, căci, astfel, mărturia adusă de fotografie își găsește un partener în zona rezonanțelor. Pe de o parte, urma vizuală, pe de altă parte, grație vorbelor, ecoul afectuos, suscită în ființa care le e aproape.

Tânăr, captiv în țara mea, transformasem în deviză personală titlul unui roman de Milan Kundera, *Viața e în altă parte*, undeva în lume sau în imaginar, sau ambele reunite, dar, în orice caz, nu aici... Astăzi, când prezența, mai ales a tinerilor, aici și acum, pare a fi exclusă, tineri prizonieri ai unui exterior telefonic, retragera în intimitatea obiectelor, rănite sau nu,

capătă sensul unui refuz polemic al acelui „altundeva“ de odinioară... Privindu-le, îmi spun „Viața este aici!“ O clipă! În inima acestei „cetăți subiective“ pe care mi-am construit-o și în care m-am refugiat.

În intimitatea obiectelor – intacte sau rănite – nu se impune mutismul, ci doar ceea ce Lacan numea *le mi-dire* – acest început de vorbire formulat doar pe jumătate, care nu are nimic dintr-un flux neîntrerupt, ci e redus la rămășițe de discurs, suspendate între tăceri și cuvinte, uneori doar gândite, alteori murmurate! Un fel de rugăciune laică, bâlbăită și încrezătoare!

Ea e inaccesibilă altora, care regăsesc astfel spațiul *du dedans*, dinlăuntru, după formularea lui Michaux. Protector și liniștitor! Și asta grație obiectelor rănite. Viața în *adagio*... Această discreție mi-o impun rănila obiectelor! Un soi de lungă, profundă melancolie...

Obiectele rănite invită la un efort de re-construcție materială (aceasta nu este imperativă, căci le putem aprecia ca atare), în timp ce operele sau locurile dispărute – ca Troia – ne invită să dezvoltăm un imaginar, plecând de la zero! De aceea, ele capătă o dimensiune legendară! Noi le suntem „căraușii de memorie“,

2.

Rană enigmatică

cum s-ar spune „cărăușii de apă“, apa spiritului nostru însuflețit de dorința de a nu le lăsa să dispară și de a le salva prin puterea cuvintelor. Creații-fantomă! (Fig. 2)

În schimb, obiectele rănite oferă puncte concrete, fragmente ce permit o re-construcție. Pe aceste obiecte le consider „sacre“, căci nu este vorba despre obiecte cotidiene, de serie, ci despre obiecte rare, cu o biografie și o încărcătură simbolică. „Sacru“ nu derivă din rostul lor inițial, ci din statutul lor actual de obiecte „rănite“, cum ar fi ceașca de ceai din secolul al XVIII-lea, o mărturie de dragoste, spartă de un amant deprimat în *Pavilionul de aur* al lui Mishima. Obiecte care, afectiv încărcate și drastic deteriorate, ajung la un nivel de dincolo de realitate.

„Rana sacră“ trimite la opera originală și la soarta sa, reușind să ne conducă spre o experiență spirituală! Mă opresc în fața obiectului amputat, care îmi evocă avaturile suportate de neprevăzutul istoriei sale! De aceea, rana se încarcă de puterile „sacru“.

Pe aceste obiecte rănite le-am putea califica drept „celeste“, în sensul în care odată se vorbea mitologic despre „cerșetorii cerești“...

Privind obiectele rănite și consecințele episoadelor de parcurs, ale neglijențelor și ale erorilor, gândul mă duce la rănille personale, care ne îndeamnă la vigilență, în numele a ceea ce se numește *le souci de soi* – grija de sine. Astfel, putem răspunde regulii explicite și enigmatice formulate de Cehov: „Trebuie să te înalți singur.“ Nu întotdeauna pornind de la o scrutare înspre viitor, ci pornind de la o rană prezentă! O așchie înfiptă în braț ne poate conduce uneori spre o vigilență pe care, zi după zi, o neglijăm în chip vinovat. Precum fărâmele rămase dintr-un Buddha spart, care mă privesc reprobativ de pe o etajeră a bibliotecii. Sau ca acei cerșetori ascunși sub poduri, ale căror portrete le admir – răsfoind o carte ce le-a fost recent consacrată – și care îmi par a fi niște Diogeni ai vremurilor noastre. Bufoni și monarhi ai rigolelor ce nu ne lasă indiferenți... Obiectele sparte din vitrina unui anticariat li se aseamănă, dar ele n-au nimic marginal, dimpotrivă.

De ce aș califica aceste răni drept „celeste“? Inițial, le-am considerat „răni sacre“, în măsura în care depășesc realitatea „laică“ a obiectelor... Dar sunt ele, oare, încărcate cu o putere „sacră“? Sub imperiul îndoielii, am abandonat acest calificativ în folosul altuia, mai incert, dar care trimite și el spre un alt nivel, referindu-mă aici

la „cer“. Oare nu se spune „un dar al cerului“? Atunci, „o rană“ ar putea fi și ea „cerească“. Consecință a unui miracol de care nu poate fi despărțită! De aceea o privesc și, ușor, îmi ridic privirea spre bolta anonimă a nopții care ne învăluie atât pe mine, cât și obiectele invalide. (Fig. 3)

Într-un roman japonez, *Inimă frântă*, de Akira Mizubayashi, un grup de instrumentiști repeta la Tokyo, în 1938, în timpul războiului chino-japonez, cvartetul lui Schubert, *Rosamunda*, când, pentru o percheziție, un caporal idiot a pătruns în cameră și, violent, a distrus vioara capelmaistrului, sub privirea speriată a fiului său ascuns într-un dulap. Impactul traumatismului resimțit l-a făcut să devină reparator de instrumente, astfel că el își va consacra viața reparării viorii sparte, pe care i-o oferă unei tinere violoniste talentate. El s-a hrănit din decizia de a repara ceea ce părea iremediabil sacrificat. Așa a reușit să depășească suferința catastrofei.

La Sibiu, într-un magazin izolat, m-am oprit în fața unei „Nativități“, sfărâmată și ridată ca o față bătrânicioasă, grație unui albastru care, în ciuda aspectului său estompat, mi-a atras privirea. Negustorul care o lăsase rătăcită printre sticle și borcane a calificat-o disprețuitor, zicând: „O vechitură!“

3.

Iisus, ceramică italiană